

Kamer der Volksvertegenwoordigers.

VERGADERING VAN 24 JULI 1907.

Ontwerp van wet op het onderzoek naar het vaderschap en naar het
moederschap van het onechte kind (1).

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE (2) UITGEBRACHT DOOR DEN HEER COLAERT.

MIJNE HEEREN,

Het ontwerp van wet, zooals het was opgevat na de beraadslagingen ter Kamer, betrof het onderzoek naar het vaderschap en naar het moederschap van het onechte kind.

De bepalingen betreffende het onderzoek naar het moederschap werden door den Senaat weinig gewijzigd. Doch in die betreffende het onderzoek naar het vaderschap werden gewichtige wijzigingen gebracht.

De Kamer, het stelsel volgende van de Commissie tot herziening van het Burgelijk Wetboek, achtereenvolgens aangenomen door de heeren Lejeune en Begerem, Ministers van Justitie, en door de onderteekenaars van de wetsvoorstellen overgelegd tijdens het zittingsjaar 1901-1902, liet het onderzoek naar het vaderschap toe in vijf bepaalde gevallen, nagenoeg de eenige waarin men de mogelijkheid van dit onderzoek kan bevatten, doch met zulke vereischen dat het ontwerp scheen te moeten ontsnappen aan de daartegen ingebrachte critieken.

Ons verslag van 1 December 1905 gaf het gevoel der afdeelingen weder in de volgende bewoordingen :

« Over het beginsel zelf van het onderzoek naar het vaderschap brachten
» al de afdeelingen een gunstig oordeel uit, zonder dat eene enkele daarvoor
» redenen opgaf. Dit komt hierbij dat de openbare meening eenparig het
» onderzoek naar het vaderschap in sommige gevallen en onder zekere
» voorwaarden aanneemt. Zonder aarzelen mag gezegd worden dat ons
» land daarmee instemt en dat niemand in de Belgische Kamers de bepa-
» ling van artikel 540, eene eeuw geleden opgedrongen aan het openbaar
» geweten, verdedigen zal. »

(1) Ontwerp van wet door den Senaat overgemaakt.

(2) De Commissie bestond uit de heeren Nerinx, voorzitter, Colaert, Denis, Hymans, Van Cauwenbergh, Verhaegen en Woeste.

Dit was het gevoelen der Kamer; en werd het ontwerp niet met eenparige stemmen goedgekeurd, dan was het niet omdat het artikel 340 van het Burgerlijk Wetboek introk, maar wel omdat het zekere bepalingen huldigde die aan eenige leden der Vergadering gevaarlijk voorkwamen.

De Senaatscommissie had artikel 340 opnieuw ingevoerd : « het onderzoek naar het vaderschap is verboden ». Zij had het zoogezegd « Duitsch stelsel » aangenomen, waarbij aan het natuurlijk kind, in zekere gevallen, wordt toegekend het recht om van hem die betrekkingen had met zijne moeder, gedurende den wettigen tijd der bevruchting, te eischen eene jaarlijksche bijdrage in de kosten van zijn onderhoud en zijne opvoeding, tot den leeftijd van 18 jaar, en aan de moeder het recht om te eischen de kosten van bevaling en onderhoud, gedurende vier weken na de bevalling.

De Senaat, verzocht zijnde uitspraak te doen tusschen het stelsel zijner Commissie en dit der Kamer, verkoos het eerste en sloot zich daar schier eenstemmig bij aan.

En nochtans had de achtbare Minister van Justitie, de heer Van den Heuvel, met zijne gewone wetenschap en talent, gewezen op de ernstige bezwaren die, naar zijn gevoelen, het stelsel der Senaatscommissie opleverde, en welke, volgens verscheidene leden der Commissie, niet schijnen opgewogen te worden door de voordeelen welke hij terzelfder tijd in 't licht stelde.

Die voordeelen zijn : met het stelsel der Kamer wordt er tamelijk weinig gelegenheid aangeboden voor het onderzoek naar het vaderschap, terwijl het ontwerp der Senaatscommissie minder toekent aan elk kind in 't bijzonder, doch veel meer aan de onechte kinderen, in 't geheel genomen. Vervolgens heeft, volgens het ontwerp van den Senaat, het kind, indien de afstamming is bewezen, enkel recht op onderhoudskosten; bijgevolg zal de vrouw minder geneigd zijn haar toevlucht te nemen tot afdreiging, dan met het ontwerp der Kamer, dat aan het kind veel aanzienlijker rechten verzekert.

De bezwaren daarvan werden door den achtbaren Minister zoo treffend als juridisch aangetoond. Hij zegde :

« Denkt gij, in de eerste plaats, dat het publiek, gezien onze gebruiken, » gemakkelijk zal aannemen dat iemand, die wordt verklaard de vader van » een kind te zijn, niets anders is verschuldigd dan onderhoudskosten? » Wat! zal men zeggen, hij is de vader en wordt enkel verplicht dat » kind te onderhouden tot den leeftijd van 18 jaar! Welke willekeurige » grens voor zijne verplichtingen! Het stelsel, waarbij de last van het vader- » schap wordt beperkt tot eene eenvoudige geldschuld, begunstigt den » rijken wulpschaard die, tegen geringen prijs, den spot zal drijven met de » aansprakelijkheid voor de verleiding. Ziedaar eene eerste tegenwerping.

» Er zal eene tweede worden ingebracht. De wet, zal men zeggen, doet » te veel of te weinig voor het onechte kind. Zij doet te veel, zoo dit laatste » niet tot vader heeft den persoon, door het vonnis aangeduid. Zij doet te » weinig, zoo de aangeduide persoon inderdaad zijn vader is.

» En om dezetwee verplichtingen te doen uitschijnen, zal men zich houden » aan bijzondere gevallen. — Ziet, zal men u zeggen, welke zonderlinge

» gevolgen het stelsel medebrengt. Een kind vertoont, bij voorbeeld, eene
 » erkenning, geboekstaafd in eene authentieke akte; dat kind heeft niet
 » alleen aanspraak op onderhoudskosten, maar ook op den naam en de erfe-
 » nis. En een ander kind, dat geene rechtsgeldige akte bezit, maar kan
 » overleggen honderden brieven en stukken van onbetwistbare echtheid,
 » gepaard met menigvuldige getuigenissen, met overeenkomende aanwij-
 » zingen die zijne afstamming vaststellen, en dát kind zal het dan altijd
 » moeten laten bij het vorderen van eenvoudige onderhoudskosten.
 » Ligt daarin niet iets dat tegen de borst stuit? Het schijnt mij toe dat
 » zoo men in ons Burgerlijk Wetboek een gedeelte van het Duitsch
 » stelsel wil opnemen, het den samenhang van onze wetgeving ver-
 » sloort. »

Dit zijn onbetwistbaar erge bezwaren, en, naar ons dunkt, werd er niet op afdoende wijze geantwoord op de aanmerkingen van den achtbaren heer Van den Heuvel. Nog andere kunnen aangewezen worden. Wij doen eenvoudig opmerken, dat het stelsel van den Senaat niet dit is van het Duitsch Burgerlijk Wetboek. De Rijkswet maakt duidelijk onderscheid tusschen den vader en de moeder. Het erkend onechte kind wordt volkomen gelijkgesteld met het echte kind, ten aanzien van zijne moeder en dezer ouders. Het heeft eene familie, welks naam het draagt, en geniet dezelfde erfrechten als het echt kind. Het door zijn vader erkende kind is geen bloedverwant van dezes ouders, en ten aanzien van zijn vader zelf geniet het geen erfrecht hoege-naamd.

In dit meervoudig opzicht volgt de Senaat het Deutsche stelsel niet na. Hij handhaaft de bepalingen van ons Burgerlijk Wetboek en vereenigt zich met de voorstellen, aangenomen door de Kamer, wat betreft het onderzoek naar het moederschap. Doch door het aannemen van zijn ontwerp, ontstaat een hoofdzakelijk verschil tusschen het stelsel van den Senaat en dit van het Duitsch Wetboek. De Deutsche wet kent, ten laste van hun vader, slechts onderhoudskosten toe aan de onechte kinderen, op welke wijze ook hunne afstamming mocht erkend zijn, terwijl het ontwerp van den Senaat een onderscheid maakt tusschen hen die vrijwillig zijn erkend en de bij rechterlijk vonnis erkende. Eerstgenoemden behouden de rechten hun toegeestaan door Napoleon's Wetboek, met inbegrip van het erfrecht; de anderen kunnen niets meer eischen dan onderhoudskosten.

Volgens de Deutsche wet, erlangt het onechte kind dus, wegens zijne moeder, een naam, eene familie en dezelfde erfrechten als het wettig kind; het is iemand in de samenleving. Volgens ons burgerlijk recht, gepaard met het ontwerp van den Senaat, heeft het geene andere bloedverwanten dan zijne moeder, die dan toch eene onwettige moeder blijft; het heeft geen recht op den naam van haar die hem het daglicht schonk, en zijn aandeel is merkkelijk geringer in de erfenis der moeder dan dit van het wettig kind. Alles wat het ontwerp aan dit kind toestaat ten aanzien van zijn verklaarden, zijn natuurlijke vader, is, evenals in de Deutsche wet, eene schuldvorde-ring die ophoudt bij zijne meerderjarigheid. Vereenigt de Kamer zich met het stelsel van den Senaat, dan is de toestand van het Belgische, bij rechts-

vonnis erkende onechte kind merkelyk slechter dan die van het erkende Deutsche kind.

Volgt daaruit dat wij aan het Deutsche stelsel de voorkeur geven boven het ons door den Senaat voorgestelde? Dat zeggen wij niet; toch moet men bekennen, dat de Deutsche wet overeenstemt met hare gezamenlijke bepalingen, wat betreft het erkennen van het onechte kind.

Om logisch te handelen, moest de Senaat, op zijn minst genomen, het gerechtelyk erkend onecht kind hebben gelijkgesteld met het vrijwillig erkende. Doch wij moeten bekennen dat de voorstellen der Kamer dergelyke uitbreiding niet duldden. Zal een latere wetgever het doen? Dat denken wij niet. Dat ware eene aanzienlijke beperking van de rechten eener reeks onechte kinderen; wij bedoelen degene die vrijwillig werden erkend.

De toekomst schijnt ons gunstig te moeten zijn voor de eenen zoowel als de anderen. Dat wil zeggen dat de Senaat een dag, zooals werd voorzien door een zijner leden, terug zal komen tot het ontwerp der Kamer.

Hierboven zegden wij dat door het ons voorgelegd ontwerp werd heringevoerd artikel 340 van het Burgerlijk Wetboek, door den bekwamen rechtsgeleerde professor Galopin, te Luik, geheeten *het hatelijkste artikel van ons Burgerlijk Wetboek*.

Doch dadelijk voegen wij daarbij, dat het ontwerp eene uitzondering maakte op : « het onderzoek naar het vaderschap is verboden ». *Het (onderzoek) is echter toegelaten, wanneer er is bezit van staat van onecht kind onder de omstandigheden voorzien bij artikel 321 (van 't Burgerlijk Wetboek).*

Deze omstandigheden zijn gekend; de rechtsleer heeft ze beknopt samengevat in de woorden : *nomen, tractatus, fama*.

Napoleon, die artikel 340 opdrong, had insgelijks eene uitzondering gemaakt : « In geval van schaking, indien het tijdstip van die schaking over- » eenkomt met dit van de bevruchting, kon de schaker, op aanvraag van » belanghebbende partijen, worden verklaard de vader van het kind te zijn. »

Uit het ontwerp van den Senaat verdwijnt deze uitzondering. De schaking, waaraan door het ontwerp wordt toegevoegd : *de willekeurige hechtenis of opsluiting, de verkrachting of den aanslag op de eerbaarheid, zonder geweld bedreven op den persoon van een meisje beneden den leeftijd van 14 jaren,* kan enkel gelden als middel van bewijs der betrekkingen van den onderstelden vader met de moeder van het onechte kind, gedurende den wettigen tijd van de bevruchting; en, is eenmaal dit bewijs geleverd, dan dient de schaking tot grondslag voor het bekomen van onderhoudskosten.

Dit is mede het geval met de erkenning van die betrekkingen in akten of geschriften uitgaande van den verweerder, uit hun gewoon en algemeen bekend karakter, eindelijk uit de verleiding van de moeder door huwelijksbelofte, bedrieglijke handelingen of misbruik van gezag. In al deze gevallen wordt het onderzoek toegelaten. Wij zeggen het *onderzoek*. Het geldt hier, wel te verstan, niet het onderzoek naar het vaderschap; maar wel, zooals blijkt uit den titel, door den Senaat gegeven aan zijn ontwerp : *de vordering tot bekoming van de onderhoudskosten, vanwege onechte kinderen*. Want nogmaals, het onderzoek naar het vaderschap wordt door het

ontwerp van den Senaat verboden, behalve in één geval, waarvan wij hierboven gewaagden.

De vraag werd gesteld, of dat geval het onderzoek meer billijkt dan ditgene dat door den Eersten Consul werd aangenomen. Wij zijn van oordeel dat de uitzondering, opgenomen in artikel 340 van 't Burgerlijk Wetboek, evenzeer als de gevallen, bedoeld in het ontwerp der Kamer, het kind moesten veroorloven onderzoek te doen naar zijn vader. Toen wij hierboven de woorden van den achtbaren heer Van den Heuvel aanhaalden, staaften wij ook ten overvloede het geval waarbij bekentenis bestaat in akten of geschriften uitgaande van den vader. Dit geval en dat van bezit van staat zijn blijkbaar de gunstigste voor onze stelling. De Senaat nam enkel het tweede aan. Welk middel zou er zijn om niet dit laatste aan te nemen, van 't oogenblik dat artikel 340 aan de proef van eene beraadslaging werd onderworpen ?

Het kind heeft den naam zijns vaders gekregen, het werd behandeld als het kind uit de familie van zijn vader ; in de samenleving werd het gestadig beschouwd als toebehoorende aan zijn vader en aan zijne familie. Het ware onmogelijk tot dit kind te zeggen : gij zijt niet het kind van dien vader !

Wij dringen niet aan op de twee andere gevallen : onechtelijk samenwonen en verleiding. Daarover werd in de Kamer breedvoerig gehandeld. Uit de beraadslagingen in onze Commissie schijnt te volgen, dat zoo de Senaat het onderzoek naar het vaderschap had aangenomen in de gevallen van erkenning en schaking, zooals hij deed met het bezit van staat, zijn ontwerp schier algemeene toetreding hadde gevonden. De meerderheid der Commissie vereenigde er zich mede, overtuigd zijnde, eensdeels, dat in geval van geschil tusschen beide Kamers, de Senaat zijn ontwerp niet zou wijzigen, en willende, anderdeels, eene proef nemen met het voorgedragen stelsel.

De bijzondere Commissie hield ook rekening met de personaliteit van de achtbare opstellers en verdedigers van het ontwerp dat haar werd overgemaakt, en met deze omstandigheid, dat het stelsel door schier al de leden van den Senaat was aangenomen. Met den achtbaren heer Van den Heuvel erkennen wij overigens dat het ontwerp van den Senaat in vooruitgang is op het stelsel van het Burgerlijk Wetboek.

Het ontwerp werd in zijn geheel goedgekeurd met vier stemmen en drie onthoudingen. Derhalve wordt het nutteloos ons in te laten met de bijzonderheden van het ontwerp ; evenwel meenen wij te moeten aanstippen, dat twee leden, zich het recht voorbehoudende sommige artikelen te wijzigen, veranderingen voorstelden in de artikelen 340a en 340b. Volgens hen, dient artikel 340a te worden opgesteld in dezen zin, dat het onderzoek naar het vaderschap *wordt toegelaten wanneer er is bezit van staat van onecht kind*. De eigenlijke bepaling zou daardoor niet worden gewijzigd, doch het verbod tot onderzoek naar het vaderschap zou uit het ontwerp zijn verdwenen als volstrekt verbiedend beginsel. Andere leden drukten het gevoelen uit, dat de voorgestelde wijziging niet zou opwegen tegen het uitstel dat het overige van het ontwerp zou ondergaan, moest het opnieuw worden verwezen naar den Senaat.

De Commissie is eenparig van oordeel dat de leeftijd van 14 jaar, in het geval van artikel 340b voorzien, dient gesteld op 18 jaar. Doch dit bijzonder punt kan worden gewijzigd tijdens de behandeling van het ontwerp van wet op de bescherming der kindsheid.

Ten slotte dacht de Commissie in verzet te moeten komen tegen den juridischen grondslag, welken sommige leden van den Senaat bijna gaven aan het ontwerp. In de « onderhoudskosten » hadden zij willen zien eene verplichting, voortspruitende uit een risico of eene mogelijkheid van vaderschap. Zooals de achtbare heer Van den Heuvel zegde, is het stelsel der Commissie zeer goed te verdedigen, zonder dat men zijne toevlucht behoort te nemen tot die thesis. In de voorziene gevallen bestaat er waarschijnlijkheid van vaderschap, en wel eene zoodanige, dat zij de overtuiging van den rechter kan afdwingen. Waarschijnlijk zal de Kamer zich houden aan dit leidend beginsel.

Het verslag werd bij eenparigheid goedgekeurd.

De Verslaggever,

R. COLAERT.

De Voorzitter,

E. NERINCX.

Chambre des Représentants.

SÉANCE DU 24 JUILLET 1907.

Projet de loi sur la recherche de la paternité et de la maternité
de l'enfant naturel (1).

RAPPORT

FAIT, AU NOM DE LA COMMISSION (2), PAR M. COLAERT.

MESSIEURS,

Le projet de loi, tel qu'il est sorti des délibérations de la Chambre, était relatif à la recherche de la paternité et de la maternité de l'enfant naturel.

Les dispositions concernant la recherche de la maternité n'ont guère été modifiées par le Sénat. Il n'en est pas de même de celles qui avaient pour objet la recherche de la paternité; elles ont subi des modifications essentielles.

La Chambre, suivant le système de la Commission de revision du Code civil adopté successivement par MM. Lejeune et Begerem, Ministre de la Justice, et par les honorables auteurs des propositions de loi déposées dans la session de 1901-1902, avait admis la recherche de la paternité dans cinq cas déterminés, qui sont à peu près les seuls dans lesquels on puisse concevoir la possibilité de cette recherche, mais avec des conditions telles que le projet semblait à l'abri de certaines critiques qu'il avait soulevées.

Notre rapport du 1er décembre 1905 exprimait le sentiment des sections en ces termes : « Sur le principe même de la recherche de la paternité, » toutes les sections ont émis un avis favorable, sans qu'aucune d'elles aient » cru devoir le justifier. C'est que l'opinion publique est unanime pour » admettre, dans certains cas, et avec certaines conditions, la recherche de

(1) Projet de loi transmis par le Sénat, n° 147.

(2) La Commission était composée de MM. NERINCX, *président*, COLAERT, DENIS, HYMANS, VAN CAUWENBERGH, VERHAEGEN et WOESTE.

» la paternité. On peut affirmer sans hésiter qu'il en est ainsi dans notre
 » pays, et que les Chambres belges ne verront pas défendre la disposition
 » de l'article 340, imposée de force, il y a un siècle, à la conscience
 » publique. »

Telle a été l'opinion de la Chambre ; et si le projet n'a pas été voté à l'unanimité, ce n'est point parce qu'il abolissait l'article 340 du Code civil, mais parce qu'il consacrait certaines dispositions qui semblaient dangereuses à quelques membres de l'Assemblée.

La Commission du Sénat avait rétabli l'article 340 : « la recherche de la paternité est interdite ». Elle avait admis le système, dit « le système allemand », accordant à l'enfant naturel, dans certains cas, le droit de réclamer de celui qui a eu des relations avec sa mère, pendant la période légale de la conception, une contribution annuelle aux charges de son entretien et de son éducation, jusqu'à l'âge de 18 ans accomplis, et à la mère les frais d'accouchement et l'entretien pendant les quatre semaines qui suivent la délivrance.

Appelé à se prononcer entre le système de sa Commission et celui de la Chambre, le Sénat a préféré le premier et s'y est rallié à la presque unanimité de ses membres.

Et cependant l'honorable Ministre de la Justice, M. Van den Heuvel, avec sa science et son talent habituels, avait exposé les inconvénients sérieux qu'à ses yeux le système de la Commission du Sénat présentait, et qui ne semblent pas, à plusieurs membres de la Commission, compensés par les avantages qu'il fit ressortir en même temps.

Les avantages sont les suivants : d'abord, dans le système de la Chambre, la porte est ouverte d'une façon assez étroite à la recherche de la paternité, tandis que le projet de la Commission du Sénat donne moins à chaque enfant naturel en particulier, mais beaucoup plus aux enfants naturels pris dans leur ensemble. Ensuite, dans le projet du Sénat, l'enfant n'ayant droit, si la filiation est démontrée, qu'à des aliments, la femme sera moins tentée de faire du chantage que dans celui de la Chambre qui assure à l'enfant des droits beaucoup plus considérables.

Quant aux inconvénients, l'honorable Ministre les releva d'une façon aussi saisissante que juridique. Nous citons ses paroles :

« Croyez-vous, d'abord, que le public, étant données nos habitudes, »
 » admettra facilement qu'une personne déclarée le père d'un enfant ne lui »
 » doive que des aliments? Comment, dira-t-on, il est le père et il n'est obligé »
 » à entretenir cet enfant que jusqu'à l'âge de 18 ans! Quelle limite arbitraire »
 » à ses obligations! Le système qui réduit la charge de la paternité à une »
 » simple dette favorise le riche débauché qui, à bon compte, se moquera de »
 » la responsabilité de la séduction. Voilà une première objection.

» On en formulera une seconde. La loi, dira-t-on, fait trop ou trop peu pour »
 » l'enfant naturel. Elle fait trop si, véritablement, celui-ci n'a pas pour père »
 » la personne désignée par le jugement. Elle fait trop peu si la personne dési- »
 » gnée est vraiment son père

» Et pour mettre en relief ces deux objections, on s'attachera à des espèces »
 » particulières. — Voyez, vous dira-t-on, les conséquences singulières du

» système. Voici un enfant qui produit une reconnaissance inscrite dans un
» acte authentique; cet enfant là aura droit, non seulement à des aliments,
» mais aussi au nom et à la succession. En voici un autre qui ne possède pas
» d'acte authentique, mais qui peut produire par centaines des lettres et des
» pièces d'une authenticité indiscutable, corroborées par de multiples témoi-
» gnages, par des indices concordants établissant sa filiation, et cet enfant là
» sera toujours réduit à une simple créance alimentaire. N'y a-t-il pas là
» quelque chose de choquant? Il semble que vouloir introduire un fragment
» du système allemand dans notre Code civil, c'est altérer l'harmonie de notre
» législation. »

Ces inconvénients sont incontestablement fort sérieux, et, à notre avis, il n'a pas été répondu péremptoirement aux observations de l'honorable M. Van den Heuvel. On pourrait en signaler d'autres. Bornons-nous à faire observer que le système du Sénat n'est pas celui du Code civil allemand. La législation de l'Empire fait une distinction bien tranchée entre le père et la mère. L'enfant naturel reconnu est entièrement assimilé à l'enfant légitime à l'égard de sa mère et des parents de celle-ci. Il a une famille dont il porte le nom, et il jouit des mêmes droits successoraux que l'enfant légitime. L'enfant reconnu par son père n'est pas le parent des parents de celui-ci, et, vis-à-vis de son père lui-même, il n'a aucun droit de succession.

Sous ces rapports, le Sénat n'a pas suivi le système allemand. Il a maintenu les dispositions de notre Code civil et adopté les propositions votées par la Chambre relativement à la recherche de la maternité. Mais par l'adoption de son projet, il s'établit une différence essentielle entre le système du Sénat et celui du Code allemand. La législation allemande n'accorde que des aliments, à charge de leur père, aux enfants naturels, quel que soit le mode de reconnaissance de leur filiation, tandis que le projet du Sénat distingue entre ceux qui sont reconnus volontairement et ceux qui le sont judiciairement. Les premiers conservent les droits que leur accorde le Code Napoléon, y compris celui de succéder; les seconds ne peuvent réclamer que des aliments.

Dans la législation allemande, l'enfant naturel acquiert donc, de par sa mère, un nom, une famille et des droits successoraux égaux à ceux de l'enfant légitime; il est quelqu'un dans la société. Dans notre droit civil combiné avec le projet du Sénat, il n'a d'autres parents que sa mère, qui reste toujours une mère illégitime; il n'a pas le droit de réclamer le nom de celle qui lui a donné le jour, et sa part est sensiblement inférieure à celle de l'enfant légitime dans la succession maternelle. Tout ce que le projet lui accorde, vis-à-vis de son père déclaré son père naturel, c'est, comme dans la loi allemande, une créance qui s'éteint avant sa majorité. Si la Chambre se rallie au système du Sénat, la situation légale de l'enfant naturel belge reconnu judiciairement sera donc sensiblement inférieure à celle de l'enfant allemand reconnu.

Est-ce à dire que nous préférons le système allemand à celui qui nous est proposé par le Sénat? Nous ne le disons pas; mais il faut reconnaître que la législation allemande est en harmonie avec l'ensemble de ses dispositions en matière de reconnaissance de l'enfant naturel.

Pour être logique, il semble que le Sénat aurait dû, tout au moins, assimiler l'enfant naturel reconnu en justice à celui que le père a reconnu volontairement. Mais nous reconnaissons que les propositions de la Chambre ne comportaient pas pareille extension. Sera-ce l'œuvre du législateur de demain ? Nous ne le croyons pas. Ce serait restreindre considérablement les droits d'une catégorie d'enfants naturels, ceux qui ont été reconnus volontairement. L'avenir nous paraît devoir être favorable aux uns comme aux autres. Il est donc possible qu'un jour, entrevu par un de ses membres, le Sénat revienne au projet de la Chambre.

Nous avons dit plus haut que le projet qui nous est présenté a rétabli l'article 340 du Code civil, qu'un savant jurisconsulte, M. le professeur Galopin, de Liège, a qualifié *l'article le plus détestable du Code civil*.

Hâtons-nous d'ajouter que le projet a admis une exception à l'interdiction de la recherche de la paternité. « *Toutefois, dit-il, elle est admise quand il y a possession d'état d'enfant naturel dans les conditions prévues par l'article 321* » (du Code civil).

On connaît ces conditions ; la doctrine les résume par ces mots : *nomen, tractatus, fama*.

Napoléon, qui avait imposé l'article 340, avait, lui aussi, admis une exception : « Dans le cas d'enlèvement, lorsque l'époque de cet enlèvement se rapportera à celle de la conception, le ravisseur pourra être, sur la demande des parties intéressées, déclaré père de l'enfant. »

Cette exception disparaît dans le projet du Sénat. L'enlèvement, auquel le projet ajoute : *la détention ou la séquestration arbitraires, le viol, l'attentat à la pudeur consommé sans violence sur la personne d'une fille de moins de 14 ans accomplis*, ne peut servir que comme moyen de preuve des relations du prétendu père avec la mère de l'enfant naturel pendant la période légale de la conception ; et, cette preuve fournie, l'enlèvement devient la base de la dette alimentaire.

Il en est de même de l'aveu de ces relations dans des actes ou des écrits émanés du défendeur, de leur caractère habituel et notoire, enfin de la séduction de la mère par promesse de mariage, manœuvres frauduleuses ou abus d'autorité. Dans tous ces cas, la recherche est admise. Nous disons la *recherche*. Il ne s'agit pas, bien entendu, de la recherche de la paternité ; mais, comme le porte l'intitulé donné par le Sénat à son projet : *de l'action alimentaire des enfants naturels*. Car, nous le répétons, la recherche de la paternité est interdite par le projet du Sénat, sauf dans un cas que nous avons signalé plus haut.

On s'est demandé si ce cas justifie davantage la recherche que celui admis par le Premier Consul. Nous sommes d'avis que l'exception insérée dans l'article 340 du Code civil, aussi bien que les cas visés dans le projet de la Chambre, devait autoriser l'enfant à rechercher son père. En citant plus haut les paroles de l'honorable M. Van den Heuvel, nous avons amplement justifié le cas où il y a aveu dans des actes ou écrits émanés du père. Ce cas et celui de la possession d'état sont évidemment les plus favorables à notre thèse. Le Sénat n'a adopté que le second. Le moyen de ne pas admettre celui-ci dès l'instant où l'article 340 était soumis à l'épreuve d'une discussion ? L'enfant

a reçu le nom de son père, il a été traité comme l'enfant de la famille de son père, il a été constamment considéré, dans la société, comme appartenant à son père et à sa famille. Il serait impossible de lui dire : vous n'êtes pas l'enfant de ce père.

Nous n'insistons pas sur les deux autres cas : le concubinage et la séduction. Ils ont été amplement discutés à la Chambre. Il semble résulter de la discussion qui a surgi au sein de notre Commission, que si le Sénat avait admis la recherche de la paternité dans les cas d'aveu et d'enlèvement, comme il l'a fait pour la possession d'état, son projet eût reçu une adhésion presque unanime. La majorité de la Commission s'y est ralliée, convaincue d'une part qu'en cas de conflit entre les deux Chambres, le Sénat ne modifierait pas son projet, voulant d'autre part faire une expérience du système proposé.

La Commission spéciale a tenu compte aussi de la personnalité des honorables auteurs et défenseurs du projet qui lui est soumis, et de cette circonstance que le système a été admis à la presque unanimité des membres du Sénat. Nous reconnaissons d'ailleurs, avec l'honorable M. Van den Heuvel, que le projet du Sénat marque un progrès sur le système du Code civil.

L'ensemble du projet mis aux voix a été adopté par trois voix et quatre abstentions. Il devient inutile dès lors de nous occuper des détails du projet, mais nous croyons devoir noter que deux membres, tout en se réservant le droit d'amender le projet, ont proposé des modifications aux articles 340a et 340b. D'après eux, l'article 340a devrait être rédigé en ce sens que la recherche de la paternité *est admise quand il y a possession d'état d'enfant naturel*. La disposition n'en serait pas modifiée au fond, mais l'interdiction de la recherche de la paternité aurait disparu du projet en tant que principe prohibitif absolu. D'autres membres ont exprimé l'avis que la modification proposée ne justifierait pas le retard du vote du projet qu'occasionnerait inévitablement son renvoi au Sénat.

Quant à l'âge de 14 ans, prévu dans le cas de l'article 340b, la Commission est unanimement d'avis qu'il devrait être porté à 18 ans. Mais ce détail pourra être examiné et au besoin modifié lors de la discussion du projet de loi sur la protection de l'enfance.

Enfin la Commission a cru devoir protester contre le fondement juridique qui a failli être donné au projet par d'honorables membres du Sénat. Ils auraient voulu voir dans la dette alimentaire une obligation résultant d'un risque ou d'une possibilité de paternité. Comme l'a dit l'honorable M. Van den Heuvel, le système de la Commission peut parfaitement se justifier sans qu'il soit besoin de recourir à cette théorie. Dans les cas prévus, il y a probabilité de paternité, une probabilité telle qu'elle peut déterminer la conviction du juge. C'est sans doute à cette idée fondamentale que la Chambre s'arrêtera.

Le rapport a été adopté à l'unanimité.

Le Rapporteur,
R. COLAERT.

Le Président,
E. NERINCKX.